

Odpowiedzialność odszkodowawcza uczelnianych organów dyscyplinarnych za naruszenie przepisów o postępowaniu dyscyplinarnym

prof. UMK, dr hab. Monika Wałachowska

Radca prawny przy OIRP w Toruniu

**Ogólnopolska Konferencja Naukowo-Szkoleniowa
pt. Odpowiedzialność dyscyplinarna w szkole wyższej
Toruń, 16-18 października 2023 r.**

Wprowadzenie

- Zasada: odpowiedzialność organu/podmiotu za działania/zaniechania urzędników
- Niekiedy możliwa odpowiedzialność osobista
 - Porządkowa (służbowa)
 - Dyscyplinarna (służbowa)
 - Majątkowa (b. rzadko)
 - Polityczna
 - Konstytucyjna
 - karna

- Ogólne zasady odpowiedzialności cywilnej
 - Za wykonywanie władzy publicznej
 - Za czynności nie-władcze
- oraz odpowiedzialność pracownicza (rozmaite formy i przesłanki) i zawodowa

Status organów dyscyplinarnych i wchodzących w ich skład członków

- Organy kolegialne pochodzące z wyboru spośród pracowników uczelni
 - Funkcja: prowadzenie postępowań i wydawanie orzeczeń dyscypl., wykonywanych przez uczelnię
 - Prowadzą postępowanie represyjne, choć nie jest to sprawowanie wymiaru sprawiedliwości w rozumieniu art. 175 Konstytucji
- skoro ich orzeczenia kształtują w sposób władczy sytuację m.in. nauczyciela akademickiego, to ich działanie jest wykonywaniem władzy publicznej (*imperium*)
- prowadzenie postępowania dyscyplinarnego i wydawanie orzeczeń przez komisje dyscypl. uczelni wyższych jest wykonywaniem władzy publicznej przekazanej tym komisjom na mocy ustawy (zob. art. 417 k.c.) - tak uzas. uchwały SN z 27.09.2012 r., III CZP 48/12
- Tak samo: wyrok NSA z 8.06.2011 r., I OSK 391/11 [„sprawowanie władzy dyscyplinarnej przez organy uczelni jest formą wykonywania władzy publicznej”]

uchwała SN z 27.09.2012 r., III CZP 48/12

- Stan faktyczny: powódka została uznana winną (2006 r.) popełnienia zarzucanego jej przewinienia dwukrotnego plagiatu, wskutek czego wymierzono jej karę dyscyplinarną zwolnienia z pracy połączonego z zakazem przyjmowania do pracy w zawodzie nauczycielskim w okresie 3 lat od ukarania. Komisja Główna przy RGSzW utrzymała zaskarżone orzeczenie w mocy. Rektor w 02.2007 r. poinformował powódkę o wygaśnięciu jej stosunku pracy wobec uprawomocnienia się orzeczenia dyscyplinarnego.
 - Przebieg postępowania:
 - 6.12.2004 r. Dziekan wystąpił do Rektora o wszczęcie postępowania
 - Komisja powołała skład orzekający w osobach pozwanych (5 os.)
 - 5.10.2005 r. – rzecznik na polecenie Rektora wszczął postępowanie wyjaśniające, a 18.01.2006 r. sporządził wniosek o ukaranie
 - 12.06.2006 r. – orzeczenie Komisji o ukaraniu powódki
 - Odwołanie powódki → SA – Sąd Pracy uchylił orzeczenie komisji II instancji z powodu naruszenia prawa do obrony i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania
 - Utrzymanie w mocy orzeczenia Komisji
 - Odwołanie do SA – Sądu Pracy – 13.05.2009 r. uchylenie orzeczeń obu instancji i przekazał do ponownego rozpoznania wskazując, że oba orzeczenia zapadły w sprawie, w której nie zostało wydane postanowienie o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego.
 - Ostatecznie postępowanie dyscyplinarne przeciwko powódce nie mogło zostać wszczęte wobec przedawnienia

uchwała SN z 27.09.2012 r., III CZP 48/12

- Powództwo o odszkodowanie z tytułu wygaśnięcia stosunku pracy skierowane przeciwko uczelni zostało prawomocnie oddalone z powodu upływu terminów z art. 264 k.p. (*§ 2: Żądanie przywrócenia do pracy lub odszkodowania wnosi się do sądu pracy w ciągu 21 dni od dnia doręczenia zawiadomienia o rozwiązaniu umowy o pracę bez wypowiedzenia lub od dnia wygaśnięcia umowy o pracę*)
- Powódka pozwała więc członków komisji dyscyplinarnej
 - Sąd I instancji w omawianej sprawie uznał, że doszło do popełnienia czynu niedozwolonego, za który odpowiedzialność ponoszą na podstawie art. 415 k.c. pozwani. Uznał, że ponieważ komisja nie jest organem uczelni, a jej członkowie są niezawiśli w zakresie orzecznictwa dyscyplinarnego, nie ma podstaw do przyjęcia odpowiedzialności odszkodowawczej uczelni
 - Za zawinione uznano to, że nie wydano postanowienia o wszczęciu postępowania disc. I nie przeprowadzono postępowania dowodowego. W konsekwencji uwzględniono powództwo w części (powódka dochodziła zapłaty ponad 55 tys. zł, SO zasądził prawie 44 tys. zł [2011 r.]

uchwała SN z 27.09.2012 r., III CZP 48/12

- Przy rozpoznaniu apelacji SA powziął wątpliwość, czy rzeczywiście członkowie uczelnianej komisji dyscyplinarnej ponoszą odpowiedzialność odszkodowawczą za szkody wyrządzone wydaniem orzeczenia uznanego za niezgodne z prawem
→ pytanie prawne do Sądu Najwyższego („czy w sprawie o odszkodowanie z tytułu niezgodnego z prawem stwierdzenia wygaśnięcia stosunku pracy mianowanego nauczyciela akademickiego legitymacja procesowa bierna przysługuje członkom komisji dyscyplinarnej, która w pierwszej instancji wydała z naruszeniem procedury orzeczenie o zwolnieniu nauczyciela z pracy?”)
- [zdaniem SA błąd proceduralny [niewydanie postanowienia o wszczęciu] nie ma charakteru oczywistego i rażącego naruszenia prawa]
- Uchwała SN: ***członek komisji dyscyplinarnej wyższej uczelni może ponosić odpowiedzialność na podstawie art. 415 k.c. za szkodę wyrządzoną przez naruszenie przepisów o postępowaniu dyscyplinarnym***

uchwała SN z 27.09.2012 r., III CZP 48/12

- teza: *członek komisji dyscyplinarnej wyższej uczelni może ponosić odpowiedzialność na podstawie art. 415 k.c. za szkodę wyrządzoną przez naruszenie przepisów o postępowaniu dyscyplinarnym*
- Działanie komisji jest wykonywaniem władzy publicznej
- Znaczenie art. 417 k.c. (po zm. z 2004 r.) i art. 417(1) § 2 k.c. [odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną wydaniem niezgodnego z prawem prawomocnego orzeczenia lub ostatecznej decyzji, ponosi Skarb Państwa, j.s.t. *lub inna osoba prawna wykonująca władzę publiczną z mocy prawa*
- Odpowiedzialność uczelni jako „innej osoby prawnej...”
 - Zdaniem SA wyłącza to odpowiedzialność członków komisji
 - SN: art. 417 i n. nie wyłączają osobistej odpowiedzialności członków komisji (czy sędziego) na podstawie art. 415 k.c. Wówczas odpowiedzialność tych podmiotów jest solidarna (art. 441 § 1 k.c.. Możliwość regresu)

- Przesłanki odpowiedzialności

- Bezprawność i wina

- Wg SN w tej sprawie – bezprawność jako postępowanie sprzeczne niewątpliwie z zasadniczymi i niepodl. różnej wykładni przepisami, rażąco błędna wykładnia lub niewłaściwe oczywiście błędne zastosowanie prawa (kwalifikowane, elementarne naruszenie prawa. Oczywistość naruszenia). bezprawność judykacyjna ujmowana wężiej od bezprawności w art. 417 k.c. [potem SN odszedł od tak restrykcyjnego rozumienia bezprawności w art. 417(1) § 2 k.c.)

- Związek przyczynowy

- Szkoda

- Kolejny problem wskazany przez SA: skoro członkowie komisji dyscyplinarnej są pracownikami uczelni, to czy zastosowanie ma art. 120 k.p. [*W razie wyrządzenia przez pracownika przy wykonywaniu przez niego obowiązków pracowniczych szkody osobie trzeciej, zobowiązany do naprawienia szkody jest wyłącznie pracodawca. § 2. Wobec pracodawcy, który naprawił szkodę wyrządzoną osobie trzeciej, pracownik ponosi odpowiedzialność przewidzianą w przepisach niniejszego rozdziału*]

- Wcześniej: uchwała SN z 5.07.2002 r., III PZP 13/02: uczelnia jako pracodawca nie ponosi odpowiedzialności cywilnej za naruszenie dóbr osobistych pracownika przez uczelnianą komisję dyscyplinarną w trakcie prowadzonego przeciwko pracownikowi postępowania dyscyplinarnego

- Kolejny problem wskazany przez SA: skoro członkowie komisji dyscyplinarnej są pracownikami uczelni, to czy zastosowanie ma art. 120 k.p. [W razie wyrządzenia przez pracownika przy wykonywaniu przez niego obowiązków pracowniczych szkody osobie trzeciej, zobowiązany do naprawienia szkody jest wyłącznie pracodawca. § 2. Wobec pracodawcy, który naprawił szkodę wyrządzoną osobie trzeciej, pracownik ponosi odpowiedzialność przewidzianą w przepisach niniejszego rozdziału]
- Wcześniej: uchwała SN z 5.07.2002 r., III PZP 13/02: uczelnia jako pracodawca nie ponosi odpowiedzialności cywilnej za naruszenie dóbr osobistych pracownika przez uczelnianą komisję dyscyplinarną w trakcie prowadzonego przeciwko pracownikowi postępowania dyscyplinarnego
- Czyli: **nie można pozwać uczelni o zapłatę zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych np. w pisemnych motywach uzasadnienia orzeczenia w sprawie dyscypl.** W orzekaniu członkowie komisji są niezawiśli i z pracodawcą nie łączy ich w tym zakresie stosunek prawny
- SN w uchwale III CZP 48/12 podzielił ten pogląd uznając, że udział pracownika w pracach komisji dyscypl. nie jest obowiązkiem pracowniczym (członkowie pochodzą z wyborów, a skoro są niezależni i niezawiśli, nie podlegają kierownictwu pracodawcy). Zatem nie ma podstaw do uznania, że szkoda wyrządzona osobie trzeciej (także innemu pracownikowi) została wyrządzona przy wykonywaniu obowiązków pracowniczych w rozumieniu art. 120 § 1 k.p.
- Innymi słowy: uczelnia jako pracodawca nauczyciela akademickiego nie ponosi odpowiedzialności cywilnej za naruszenie jego dóbr osobistych przez uczelnianą komisję dyscyplinarną w trakcie prowadzonego przeciwko niemu postępowania dyscyplinarnego

→ Ubezpieczenie OC jako ważny element niezawisłości i niezależności rzecznika czy członków komisji

Wprowadzenie do art. 417 k.c.

Wyrok TK z 4 XII 2001 r. (SK 18/00)

- art. 77 Konstytucji: *każdy ma prawo do wynagrodzenia szkody, jaka została mu wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej (od 17 X 1997 r.).*
- art. 418 k.c. jest niezgodny z art. 77 ust. 1 Konstytucji (*naprawienie szkody wyrządzonej orzeczeniem lub zarządzeniem; wymóg ustalenia winy funkcjonariusza w sposób kwalifikowany - w postępowaniu karnym, dyscyplinarnym lub też na skutek uznania winy przez organ przełożony nad sprawcą szkody; dodatkowo - jeśli przy wydaniu orzeczenia lub zarządzenia nastąpiło naruszenie prawa ścigane w trybie postępowania karnego lub dyscyplinarnego.*)
- art. 417 k.c. jest zgodny z Konstytucją, ale przy jego odmiennej wykładni (oderwanie od winy funkcjonariusza)
- Zdaniem TK art. 77 ust. 1 Konstytucji kreuje podmiotowe prawo jednostki do odszkodowania w wypadku niezgodnego z prawem działania organu władzy publicznej, *ergo* określa wszystkie niezbędne przesłanki dla przyjęcia odpowiedzialności. Regulacja przyjęta w art. 77 ust. 1 nie jest więc, zdaniem TK, powtórzeniem zasad ukształtowanych w ramach prawa powszechnego, ale „*wprowadza nowe samodzielne treści, które muszą być uwzględniane na poziomie regulacji ustawowej - przede wszystkim zawartej w kodeksie cywilnym*”
- 17 VI 2004 r. – nowelizacja k.c. (od 1 IX 2004 r.)

- Pojęcia „*organ państwa*” i „*organ władzy publicznej*” nie są tożsame. To drugie pojęcie obejmuje także inne instytucje niż państwowe lub samorządowe, jeżeli wykonują **one funkcje władzy publicznej w wyniku powierzenia czy przekazania im tych funkcji przez organ władzy państwowej lub samorządowej.** **Wykonywanie władzy publicznej dotyczy różnorodnych form działalności państwa, samorządu i innych instytucji publicznych, które łączy się z reguły z możliwością władczego kształtowania sytuacji jednostki.** Dotyczy to obszaru, na którym może dojść do naruszenia praw i wolności jednostki ze strony władzy publicznej.

→ Nazwa „*organ władzy publicznej*” użyta w art. 77 ust. 1 Konstytucji oznacza instytucję, strukturę organizacyjną, jednostkę władzy publicznej, z której działalnością wiąże się wyrządzenie szkody, nie zaś organ osoby prawnej w kategoriach prawa cywilnego. W konsekwencji **odpowiedzialność określona w tym przepisie obciąża strukturę (instytucję), a nie osoby z nią związane (jej funkcjonariuszy).** Podstawowe znaczenie ma ustalenie tego, czy działanie organu władzy publicznej jest związane z realizacją jego prerogatyw, natomiast formalny charakter powiązań między bezpośrednim sprawcą szkody a władzą publiczną jest mniej istotny. Ustalenie statusu osoby, która jest bezpośrednim sprawcą szkody, ułatwia jednak przypisanie danego działania organowi władzy publicznej (TK 4 XII 2001)

art. 417 k.c. – ogólna przesłanka odpowiedzialności

• Podmioty odpowiedzialne:

• **Osoby wykonujące z mocy prawa władzę publiczną**

- W szczególności: Skarb Państwa oraz j.s.t. (§ 1)
- Inne – np. NBP, parafia, proboszcz, PARP; państwowe os.pr.; komunalne os.pr.; niepań. Os.pr. wykonująca *ex lege* określone zadania z zakresu władzy publ.; NFZ; ZUS; agencje państwowe; **publ. szkoły wyższe**

• **Osoby prawne, którym zlecono wykonywanie zadań z zakresu władzy publicznej, na podstawie porozumienia (char. adm.-pr.)**

- W szczególności: j.s.t. (§ 2)
- Inne.
- **Solidarna odpowiedzialność obu podmiotów (art. 417 § 2; 441 k.c.) na zasadzie ryzyka (podobnie, jak w art. 474)**
 - czyli np. SP nie może zwolnić się np. brakiem winy w wyborze
 - Możliwe jest stosowanie a. 441 także w zbiegu art. 417 i np. 415 (+ ew. a. 120 k.p.)
 - Regres: na podstawie a. 441 § 2 – 3 k.c.

→ *Kryterium funkcjonalne*

→ *Odpowiedzialności na tej podstawie nie ponosi osoba fizyczna, której z mocy ustawy powierzono wykonywanie władzy publicznej (np. notariusz poświadczający dziedziczenie)*

Poszkodowany: każdy podmiot prawa cywilnego (tak też wyrok TK z 23 IX 2003 r., K 20/02)

art. 417 k.c. – ogólna przesłanka odpowiedzialności

- Przesłanki odpowiedzialności: działanie/zaniechanie własne (poprzednio: odpow. za czyn cudzy-funkcjon.)
 - Czyli **sprawcą może być organ** (np. wojewoda, prezes NBP, sędzia, prokurator), **ale także pracownik, osoba zatrudniona dorywczo, osoba wezwana przez organ wł.publ. do współdziałania**
- Nie jest jednak konieczne ustalenie konkretnego sprawcy (nie ma już potrzeby sięgania do tzw. winy anonimowej) – jest to odpowiedzialność za czyn własny
 - Oderwanie się od konstrukcji sprawstwa (winy funkcjon.)

art. 417 k.c. – ogólna przesłanka odpowiedzialności

- Szkoda wyrządzona przy wykonywaniu władzy publicznej (związek funkcjonalny), a więc nie „przy okazji” /czynności konwencjonalne (zob. a. 417(1) k.c.) oraz faktyczne – np. pobicie, ćwiczenia wojskowe; „zabezpieczenie” imprezy masowej; oznakowanie i utrzymanie we właściwym stanie drogi publicznej; organizacja ochrony zdrowia; organizacja systemu oświaty; przymus szczepień; przymus nauczania (np. skreślenie z listy studentów w szkole publ.); organizacja odbywania kary pozbawienia wolności (warunki; organizacja udzielania świadczeń zdrowotnych [ale już nie błąd medyczny]); instrukcje; wyjaśnienia itp.
- → **chodzi o odpowiedzialność w sferze *imperium*, a nie *dominium***

art. 417 k.c. – ogólna przesłanka odpowiedzialności

- **„niezgodność z prawem”**

- Niezgodność z prawem stanowionym (zob. a. 87 – 94 Konstytucji), w tym aktami pr.miejsc., pr. międzyn. i prawem UE
- Nie jest konieczne dowodzenie winy w sensie subiektywnym
- Nie tylko „rażące naruszenie”

- **Pozostałe przesłanki ogólne:**

- Szkoda
- Adekwatny związek przyczynowy

Art. 417(1) § 2 k.c. – odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną wydaniem prawomocnego orzeczenia lub ostatecznej decyzji

- Prawomocne orzeczenie/ostateczna decyzja (akty o charakterze władczym *indywidualnym*
 - ***Chodzi o „wydanie” orzec/dec., a nie „stosowanie” (tu: a. 417 k.c.)***
- Dot. także wypadku, gdy akt ten został wydany na podstawie aktu normatywnego (zgodnie z nim), ale gdy akt ten był niezgodny z Konstytucją RP, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą
- Konieczność przeprowadzenia przedsądu (w trybie art. 417(1) § 1 k.c.) – ale: art. 190 ust. 4 Konstytucji (zob. dalej)

- „niezgodność z prawem prawomocnego orzeczenia/ostatecznej decyzji”

- Wyrok SN z 7 VII 2006 r., I CNP 33/06: *orzeczenie niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami, z ogólnie przyjętymi standardami rozstrzygnięć albo wydane w wyniku szczególnie rażąco błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa*
 - *Stanowisko zbyt rygorystyczne*
- wyrok SN z 14 II 2007 r., II CNP 70/06: *nie jest niezgodne z prawem orzeczenie, które zostało wydane na skutek odstąpienia przez sąd od utrwalonej wykładni, jeżeli orzeczenie to odpowiada standardom orzekania*
- postanowienie SN z dnia 26 IV 2006 r. (V CNP 79/05): *wadliwość orzeczenia powinna być oczywista i nie wymagać głębszej analizy prawniczej*

Przedsąd – szczególna sytuacja przewidziana w art. 190 ust. 4 Konstytucji

- Orzeczenie TK o niekonstytucyjności aktu normatywnego stanowiącego podstawę wydania prawomocnego orzeczenia sądowego, ostatecznej decyzji administracyjnej lub rozstrzygnięcia w innych sprawach, stanowi **podstawę do wznowienia postępowania i uchylecia decyzji lub innego rozstrzygnięcia „na zasadach i w trybie określonych w przepisach właściwych dla danego postępowania”**
 - ***TK nie kwestionuje rozstrzygnięcia sądu, ale jego podstawę prawną (wyrok TK z 2 III 2004 r., SK 53/03)***
 - Skutkiem tych postępowań jest z reguły uznanie orzeczenia/decyzji za nieważne lub bezskuteczne, z mocą wsteczną

→ Jeżeli orzeczenie/decyzja są niezgodne z innymi przyczyn niż wadliwa podstawa prawna, na podstawie której zostały wydane, kompetencja do orzekania w tym względzie należy do sądów

→ Sąd administracyjny (a. 145 ust. o postępow. przed sądami admin.)

→ Sąd admin. na podst. **art. 285a i n.** pr.post.adm.

→ Organ, który wydał decyzję/organ nadrzędny – a. 154 i n. k.p.a.; stos. a. 146 kpa (wznów.); a. 156 kpa (stw. nieważn.dec.)

→ Zob. np. wyrok SN z 16 I 2014 r. (IV CSK 213/13) (nieważność decyzji o przejęciu własności przysługującej os. fiz. przez Państwo)

→ Sąd powszechny (a. 424(1) – 424(12) k.p.c.

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem w prawie admin.

- Skarga (a. 285a i n. ustawy – prawo o postępow. przed sądami admin.)
 - Dot. orzeczeń, które stały się prawomocne od 1.1.2004 r.
 - Skarga przysługuje od prawomocnych orzeczeń WSA, gdy zmiana/uchylenie orzeczenia nie jest i nie było możliwe w drodze przysługujących poszkodowanemu środków prawnych
- A. 3 § 2 tejże ustawy –WSA- np. skarga na dec. admin. + a. **145** w zw. z **156** kpa (wznowienie postępowania, stw. nieważn.dec.)
- Sprawę rozpatruje NSA (a. 172 pr.o post.przed s. Adm.)

ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA SZKODĘ WYRZĄDZONĄ NIEWYDANIEM ORZECZENIA LUB DECYZJI (art. 417(1) § 3 k.c.)

- Odpowiedzialność za zaniechanie
- Gdy obowiązek wydania orzeczenia/decyzji przewiduje przepis prawa
 - Szkada spowodowana przewlekłością postępowania sądowego/administracyjnego
 - Konieczność stwierdzenia we właściwym postępowaniu niezgodności z prawem przewlekłości postępowania sądowego/administracyjnego (chyba, że przepisy szczególne stanowią inaczej)

ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA SZKODĘ WYRZĄDZONĄ NIEWYDANIEM ORZECZENIA LUB DECYZJI

- *Ustawa z 17.06.2004 r. o skardze za naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki*
 - *Dot. postęp. Sądowego cywilnego, karnego, **sądowoadmin.**, w spr. O wykroczenia, przest. I wyk. Skarbowe oraz w postęp. w przedmiocie odpow. Podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary; + odpowiednio w postęp. Egzek.*
- *art. 2: przewlekłe jest postępowanie, które trwa dłużej, niż jest to konieczne do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia lub załatwienia sprawy*
- *Kryteria oceny to w szczególności: terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd, komornika sądowego lub prokuratora, charakter sprawy, , stopień faktycznej i prawnej zawichości sprawy, zachowanie się stron i in.*

Przewlekłość w postępowaniu administracyjnym

- Skarga na bezczynność; prawo do wniesienia ponaglenia – art. 37 kpa
- art. 38 kpa: Pracownik organu administracji publicznej podlega odpowiedzialności porządkowej lub dyscyplinarnej albo innej odpowiedzialności przewidzianej w przepisach prawa, jeżeli z nieuzasadnionych przyczyn nie załatwił sprawy w terminie lub prowadził postępowanie dłużej niż było to niezbędne do załatwienia sprawy.
- art. 223 § 1 kpa: Pracownik organu państwowego, pracownik samorządowy oraz organu organizacji społecznej, winny niewłaściwego i nieterminowego załatwiania skarg i wniosków, podlega odpowiedzialności porządkowej lub dyscyplinarnej albo innej odpowiedzialności przewidzianej w przepisach prawa.

Przewlekłość w postępowaniu administracyjnym – c.d.

- **art. 3 § 2 pkt 8-9 w zw. z art. 149 i 154 ustawy – prawo o postępowaniu przed sądami admin.**
- Sąd, który uwzględni skargę, zobowiązuje organ administracji do wydania w określonym terminie aktu, interpretacji albo do dokonania czynności; zobowiązuje organ do stwierdzenia albo uznania uprawnienia lub obowiązku wynikających z przepisów prawa; stwierdza, że organ dopuścił się beczynności lub przewlekłego prowadzenia postępowania
- § 1a. Jednocześnie sąd stwierdza, że beczynności organu lub przewlekłe prowadzenie postępowania przez organ miały miejsce z naruszeniem prawa
- § 2. możliwość (dot. §1) orzeczenia z urzędu lub na wniosek wymierzenia organowi grzywny (art. 154 ust. 6***) lub przyznać od organu na rzecz skarżącego sumę pieniężną (max połowa kwoty z art. 154 § 6).
 - Niewykonanie tego orzeczenia uprawnia osobę, która poniosła szkodę, do żądania odszkodowania przed sądem powszechnym, ma zasadach określonych w k.c., od organu (*statio fisci*), który dopuścił się niewydania decyzji [art. 154 § 4] o ile nie wypłacił odszkodowania w c. 3 mies. od złożenia wniosku

*** 10 x przeciętnego wynagrodzenia w roku poprzednim (wg GUS)

Wracając do postępowań dyscyplinarnych...

- Art. 304 ustawy – możliwość ubezpieczenia OC – uczelnia oraz minister mogą zapewnić osobom powołanym albo wybranym do pełnienia funkcji rzecznika dyscypl. oraz członka komisji dyscypl. **ubezpieczenie OC z tytułu wykonywania ich zadań**

[w poprz.ustawie nie było takiej regulacji]

→ ubezpieczenie dobrowolne

→ na rzecz osoby trzeciej

→ czy można ubezpieczyć się samodzielnie?

- Uchwała SN z 29.09.2012 r., III CZP 48/12: możliwość osobistej (majątkowej) odpowiedzialności członków komisji na podstawie art. 415 k.c. [*Kto z winy swej wyrządził drugiemu szkodę, obowiązany jest do jej naprawienia*]
- Co zatem można ubezpieczyć?
 - Skutki naruszenia (rażącego? Tak wg SN) przepisów proceduralnych powodujące szkodę
 - „z tytułu wykonywanych zadań” - co obejmuje? Czy też naruszenie dóbr osobistych?
 - Art. 822 § 1 k.c. (ubezsp.OC)

podsumowanie

- Możliwość ponoszenia odpowiedzialności odszkodowawczej
 - Przez uczelnię,
 - Co nie wyklucza odpowiedzialności osobistej rzecznika czy członka komisji
- Zob. też wyrok SN z 20.04.2015 r., V CSK 479/15 (odpowiedzialność członków komisji disc. za naruszenie dóbr osobistych): teza: **Za naruszenie dóbr osobistych przez członków komisji dyscyplinarnych w toku prowadzonego postępowania dyscyplinarnego odpowiadają oni osobiście, a nie jednostka (osoba prawna), przy której działa komisja dyscyplinarna.** Wprawdzie działanie w ramach porządku prawnego (w ramach "kompetencji") wyłącza bezprawność naruszenia dóbr osobistych w rozumieniu art. 24 k.c., ale pod warunkiem, że w toku działania w ramach prawnie uregulowanych procedur nie doszło do ich wyraźnego i poważnego naruszenia w wyniku działania wykraczającego poza cel i niezbędność postępowania dyscyplinarnego. *Postępowanie przewodniczącego komisji dyscyplinarnej niemające umocowania w przepisach regulujących postępowanie dyscyplinarne i wykraczające poza potrzebę wyznaczoną celem tego postępowania jest działaniem bezprawnym w rozumieniu art. 24 k.c. bez względu na to, czy było podjęte w celu poniżenia obwinionego i naruszenia jego dóbr osobistych.* [przewodnicząca komisji odczytywała zarzuty przed zeznaniami świadków]

Uchwała SN z 5.07.2020 r., III PZP 13/02

- teza: Szkoła wyższa jako pracodawca nauczyciela akademickiego nie ponosi odpowiedzialności cywilnej za naruszenie jego dóbr osobistych przez uczelnianą komisję dyscyplinarną w trakcie prowadzonego przeciwko niemu postępowania dyscyplinarnego
- Komisja Zakładowa NSZZ "Solidarność 80" przy Politechnice W. wystąpiła w imieniu i na rzecz Zofii S. z powództwem skierowanym przeciwko Akademii Medycznej w W. jako jej pracodawcy i zażądała, aby rektor pozwanej uczelni oświadczył, że wyraża słowa głębokiego ubolewania z powodu pomówienia powódki przez imiennie wskazanych członków Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli Akademickich tej Akademii "o działanie przeciwko dobremu imieniu uczelni przez wciąganie w konflikty i postępowanie dyscyplinarne osób trzecich i wielu instytucji" oraz o zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki, która nie wstąpiła do sprawy, kwoty 10.000 zł tytułem zadośćuczynienia za naruszenie tym pomówieniem jej dóbr osobistych. **Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu wyrokiem z dnia 17 października 2001 r. [...] powództwo oddalił.** Sąd ten ustalił, że wobec Zofii S., zatrudnionej przez stronę pozwaną na stanowisku adiunkta, toczyło się postępowanie dyscyplinarne, w którym Komisja orzeczeniem z dnia 9 kwietnia 2001 r. uznała ją winną zarzucanych czynów i na podstawie [art. 127](#) ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 65, poz. 385 ze zm.) orzekła dyscyplinarną karę zwolnienia z pracy połączoną z zakazem przyjmowania ukaranej do pracy w zawodzie nauczycielskim w okresie trzech lat od ukarania. **W uzasadnieniu orzeczenia napisano w części dotyczącej kary, iż przy jej wymiarze wzięto pod uwagę między innymi "wciąganie (przez ukaraną) w konflikty i postępowanie dyscyplinarne osób trzecich i - wielu instytucji, co stanowi działanie przeciwko dobremu imieniu Uczelni".** Cytowane sformułowanie narusza zdaniem Zofii S. jej dobra osobiste. Oddalając powództwo Sąd pierwszej instancji uznał jednak, że trudno stronie pozwanej przypisać bezprawność działania, skoro wszczęcie i przeprowadzenie postępowania dyscyplinarnego mieściło się w ramach obowiązującego porządku prawnego

Uchwała SN z 5.07.2020 r., III PZP 13/02

- teza: Szkoła wyższa jako pracodawca nauczyciela akademickiego nie ponosi odpowiedzialności cywilnej za naruszenie jego dóbr osobistych przez uczelnianą komisję dyscyplinarną w trakcie prowadzonego przeciwko niemu postępowania dyscyplinarnego
- Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu, rozpoznając apelację strony powodowej, uznał, iż jej załatwienie zależy od zajęcia stanowiska wobec dwóch zagadnień prawnych budzących poważne wątpliwości, które postanowieniem z dnia 3 kwietnia 2002 r. przedstawił Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia w trybie art. 390 § 1 KPC (jedno dotyczyło legitymacji czynnej związku zawodowego)
- **Sąd Apelacyjny uważa, że skoro komisja dyscyplinarna nie jest organem pracodawcy, to nie powinien on ponosić odpowiedzialności za ewentualne naruszenia prawa wobec obwinionego.** Nie chodzi tu bowiem o zależność z art. 430 lub z 474 KC. Ustawodawca nie przewiduje wyłączenia odpowiedzialności za naruszenie art. 23 i 24 KC. Nie czyni tego nawet regulacja z art. 120 KP, chociaż ona również nie znajdowałaby zastosowania, gdyż dotyczy szkody wyrządzonej przez pracownika przy wykonywaniu pracowniczych obowiązków, a taka relacja między uczelnią i członkami komisji dyscyplinarnej nie występuje. W grę może natomiast wchodzić odpowiedzialność członków komisji za czyn niedozwolony (art. 415 i n. KC), nawet jeśli ich relacja wobec obwinionego nauczyciela akademickiego nie jest wówczas tak prosta. Innymi słowy, droga sądowa jest w tych sprawach dopuszczalna, co nie musi jeszcze oznaczać, że biernie legitymowana w niniejszej sprawie pozostaje pozwana Akademia Medyczna w W.

Uchwała SN z 5.07.2020 r., III PZP 13/02

- Zdaniem Sądu Najwyższego Komisje dyscyplinarne są niezależne w zakresie orzecznictwa dyscyplinarnego, samodzielnie rozstrzygając wszelkie zagadnienia faktyczne oraz prawne i nie będąc związane rozstrzygnięciami innych organów stosujących prawo, z wyjątkiem prawomocnego skazującego wyroku sądu.
- Tak ukształtowane postępowanie dyscyplinarne stanowi specyficzny model represji publicznoprawnej o mieszanym, państwowym i korporacyjno-samorządowym charakterze. Ustawowa odpowiedzialność dyscyplinarna mianowanych nauczycieli akademickich nie stanowi zatem elementu treści ich zobowiązaniowego stosunku pracy, choć pozostaje z nim w genetyczno-funkcjonalnym związku. Z uwagi na ów związek można by zatem sprawy dyscyplinarne mianowanych nauczycieli akademickich kwalifikować w zasadzie jako sprawy z zakresu prawa pracy w rozumieniu [art. 476](#) § 1 pkt 1 KPC. **Szkole wyższej jako pracodawcy nie przysługuje jednak bierna legitymacja procesowa w ewentualnej sprawie o zadośćuczynienie za sporządzenie pisemnych motywów skazującego orzeczenia dyscyplinarnego w sposób stanowiący naruszenie dóbr osobistych nauczyciela akademickiego. W zakresie orzekania dyscyplinarnego członkowie komisji są bowiem niezawiśli i z pracodawcą, zapewniającym jedynie administracyjną obsługę komisji uczelnianej, nie łączy ich żaden stosunek prawny, a poza tym ewentualne naruszenie dóbr osobistych obwinionego czy ukaranego pracownika nie mieści się ex definitione w pojęciu wykonywania obowiązków pracowniczych członka komisji dyscyplinarnej.**

Dziękuję za uwagę 😊